

INHOUD

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding	5	Hoofdstuk 3 Operationele MVO-principes	15
1.1 Totstandkoming	5	3.1 Multistakeholderbenadering	15
1.2 Doelstelling	5	3.2 Ketenbenadering	15
1.3 Definitie MVO	5	3.3 Operationalisering van MVO	16
1.4 Normatieve basis	5	Ondernemingsbestuur	16
1.5 Sectorale benadering	6	Risico- en effectanalyse	16
1.6 Maatschappelijk betrokken ondernemen	6	Opstellen van beleid: gedragscodes en sectorale initiatieven	17
1.7 Vrijwillig versus bindend	7	Implementatie: managementsysteem, interne monitoring	17
Hoofdstuk 2 MVO-normen	9	Externe controle	17
2.1 Sociale aspecten	9	Transparantie en rapportage	18
Mensenrechten	9	Klachtenprocedure	18
Arbeidsrechten	10		
Consumentenrechten	10		
2.2 Milieuaspecten	11		
2.3 Economische aspecten	11	Eindnoten	19
Inkoop- en handelsvoorwaarden	12		
Corruptie	12	Hoofdstuk 4 Het MVO platform	21
Mededinging	12		
Belastingen	13	Colofon	23

INLEIDING

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Totstandkoming

Dit Referentiekader voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) is een weergave van de visie op MVO van het MVO Platform, een coalitie van Nederlandse maatschappelijke organisaties. Het bouwt voort op het referentiekader uit 2002. De huidige editie is opgesplitst in dit beknopte overzicht van normatieve en operationele principes en een uitgebreidere handleiding met basisinformatie en verduidelijking, die later in 2007 zal verschijnen.

1.2 Doelstelling

Het Referentiekader is geschreven voor ondernemingen, de overheid en non-profit organisaties. Voor het MVO Platform is maatschappelijk verantwoord ondernemen geen vrijblijvend 'keuzemenu'. MVO dient verankerd te zijn in nationale wetgeving, internationaal overeengekomen normen en breed geaccepteerde principes van goed bestuur en verantwoord maatschappelijk gedrag.

Dit Referentiekader geeft een nadere beschrijving en definitie van deze normatieve basis.

1.3 Definitie MVO

Het MVO Platform hanteert als definitie van MVO: *MVO is een resultaatgericht proces waarbij een bedrijf over de gehele keten van zijn activiteiten verantwoordelijkheid neemt over de effecten van deze activiteiten op sociaal, ecologisch en economisch gebied, daarover verantwoording aflegt en de dialoog aangaat met belanghebbenden.*

1.4 Normatieve basis

Het Referentiekader is gebaseerd op de relevante internationaal overeengekomen normen, afspraken, operationele principes en processen. Internationaal overeengekomen verdragen, verklaringen, richtlijnen en convenanten definiëren primair de sociale, ecologische en economische verantwoordelijkheden van overheden, maar (in)direct ook die van ondernemingen.

Een belangrijke normatieve basis is de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) uit 1948. In de preambule wordt 'elk orgaan van de gemeenschap' (dus ook ondernemingen) opgeroepen door 'vooruitstrevende maatregelen' 'ernaar te streven deze rechten algemeen en daadwerkelijk te doen erkennen en toepassen'. Op het gebied van arbeid zijn de Conventies van de ILO ook een belangrijke normatieve basis. Op milieugebied is de Verklaring van Rio over Milieu en Ontwikkeling (1992) van eminent belang.¹

Naast de normen en verdragen die primair gericht zijn op overheden, zijn in internationaal verband richtlijnen en normen ontwikkeld die zich specifiek richten op de verantwoordelijkheden van ondernemingen. Dit zijn onder meer de OESO-Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (Revisie 2000) en de ILO Tripartite Beginselverklaring betreffende Multinationale Ondernemingen en Sociaal Beleid (1977).²

Daarnaast bieden de concept-Normen inzake de Verantwoordelijkheid van Transnationale Bedrijven en andere Ondernemingen (2003) van de VN Subcommissie Mensenrechten een verduidelijking van de verantwoordelijkheden van bedrijven op basis van bestaande verplichtingen van staten.³

1.5 Sectorale benadering

Het is van belang om vanuit dit referentiekader ook sectorspecifieke richtlijnen, kwaliteitssystemen en uitvoeringsmechanismen te ontwikkelen. Initiatieven die een hele sector, dan wel een hele (productie)keten bestrijken, kunnen in sterke mate bijdragen aan een systematische uitvoering van normen en richtlijnen en daarmee aan toenemende praktijkervaring op basis van deze richtlijnen.

1.6 Maatschappelijk betrokken ondernemen

Maatschappelijke betrokkenheid van ondernemingen betreft activiteiten of investeringen in een (lokale) omgeving of voor specifieke doelgroepen of maatschappelijke doelen die niet direct samenhangen met de kernactiviteiten van de onderneming, maar

waarbij gebruik gemaakt wordt van haar kerncompetenties. Zo kunnen bedrijven een belangrijke bijdrage leveren aan ontwikkelingsdoelstellingen zoals de VN Millenniumdoelstellingen.⁴

1.7 Vrijwillig versus bindend

Het MVO Platform benadrukt dat vrijwillige en bindende benaderingen van MVO elkaar niet uitsluiten. Maatschappelijke organisaties en ondernemingen hebben diverse vrijwillige initiatieven ontplooid die gericht zijn op de uitvoering van de standaarden en principes zoals in dit Referentiekader of in andere richtlijnen genoemd. Deze, vaak sectorale, 'multistakeholder- initiatieven' kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een geloofwaardige en effectieve naleving van normen en standaarden.

Deze vrijwillige initiatieven zijn echter geen garantie dat alle bedrijven zich ten minste houden aan nationale en internationale regelgeving. Daarvoor is de schaal te klein.

Een overheid heeft door ratificatie van internationale verdragen de verplichting haar burgers te

beschermen tegen schendingen begaan door derde partijen zoals ondernemingen. Echter in veel ontwikkelings- en transitielanden is wel wetgeving aanwezig maar deze wordt niet of nauwelijks gecontroleerd en gehandhaafd. De Nederlandse overheid moet erop toezien dat in Nederland gevestigde ondernemingen elders geen rechten schenden.

Om een gelijk speelveld te bewerkstelligen en 'free rider' gedrag in te dammen zal op termijn internationale bindende regelgeving op het terrein van milieudelicten en schendingen van mensenrechten, waaronder arbeidsrechten, gewenst zijn.

**MVO-
NORMEN**

Hoofdstuk 2 MVO-normen

2.1 Sociale aspecten

Mensenrechten

Mensenrechten omvatten zowel economische, sociale en culturele als burgerlijke en politieke rechten. Ook arbeidsrechten en rechten van de gemeenschap behoren tot de universele rechten van de mens. Hoewel consumentenrechten juridisch gezien niet tot de universele mensenrechten worden gerekend, wordt van ondernemingen verwacht ook consumentenrechten te respecteren met name waar deze betrekking hebben op het recht op gezondheid en het recht op leven.

Ondernemingen hebben de verantwoordelijkheid internationaal erkende mensenrechten na te leven en te bevorderen binnen het domein van hun activiteiten en invloed.

Bedrijfsverantwoordelijkheden die hieruit voortvloeien zijn:

- respect voor nationale soevereiniteit
- geen betrokkenheid bij of (in)directe bijdrage leveren aan mensenrechtenschendingen; geen bijdrage leveren aan of voordeel halen uit oorlogsmisdaden en andere misdaden tegen de menselijkheid. In conflictgebieden extra alert zijn op de naleving van elementaire mensenrechten
- zorg dragen bij de beveiliging van eigendom en personeel dat veiligheidspersoneel, al dan niet gelieerd aan nationale autoriteiten, de mensen rechten respecteert⁵
- respect voor lokale gemeenschappen en inheemse volkeren
- respect voor het rechte op gezondheid en adequate basisvoorzieningen voor voeding, onderwijs, huisvesting en deelname aan het culturele leven en geen activiteiten ontplooiën die de uitoefening van deze rechten belemmeren.

Arbeidsrechten

Mensenrechten inzake (dwang)arbeid, vrijheid van vakvereniging en eerlijke beloning zijn vastgelegd in verschillende artikelen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). De Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) heeft de rechten en normen op het gebied van arbeid nader uitgewerkt en uitgebreid. Een bijzondere plaats neemt de Verklaring over Fundamentele Principes en Rechten op het Werk (1998) in.

De ILO Conventies bieden samen met deze verklaring en met de ILO Tripartiete Beginselverklaring betreffende Multinationale Ondernemingen en Sociaal Beleid en het arbeidshoofdstuk van de OESO-Richtlijnen de meest gezaghebbende basis voor de formulering van MVO-normen inzake arbeid. Op grond hiervan moeten bedrijven de volgende arbeidsrechten naleven, respecteren en bevorderen:

- vrijheid van vakvereniging en het recht op collectieve onderhandelingen (ILO Conventies 87, 98, aangevuld met 135)
- verbod op dwangarbeid (ILO Conventies 29 en 105)

- verbod op kinderarbeid (ILO Conventies 138 en 182)
- verbod op discriminatie (ILO Conventies 100 en 111)
- het recht op arbeidszekerheid (ILO Tripartiete Beginselverklaring, art. 24-28)
- het recht op veilige en gezonde werkomstandigheden (ILO Conventie 155)
- inachtneming maximaal aantal werkuren (ILO Conventie 1)
- het recht op een 'leefbaar loon' (ILO Tripartiete Beginselverklaring, art. 34).

Consumentenrechten

In hun relaties met consumenten dienen ondernemingen eerlijk hun activiteiten uit te oefenen op het vlak van handel, marketing en reclame en de veiligheid en kwaliteit te waarborgen van de goederen of diensten die zij leveren. Uitgangspunt daarbij zijn de VN Richtlijnen voor Consumentenbescherming (1999) die acht basisprincipes benoemen: het recht op toegang tot noodzakelijke goederen en diensten; op veiligheid, informatie, keuze, gehoor, beroep en bezwaar, op consumenten-educatie en op duurzaamheid.⁶

2.2 Milieuaspecten

In internationaal verband zijn doelstellingen geformuleerd inzake milieu en duurzame ontwikkeling, waaronder de Rio-verklaring van 1992, het Biodiversiteitsverdrag (1992) en het Kyoto-protocol (1997). De VN Wereldconferentie van Johannesburg in 2002 benadrukte bovendien de rol van de private sector bij duurzame ontwikkeling. Een groot aantal specifieke verdragen en conventies verwoordt welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.⁷ Bedrijven moeten zich inspannen om negatieve effecten van hun activiteiten te minimaliseren, bovendien dienen zij te rapporteren en met alle stakeholders de dialoog aan te gaan. De UNECE Aarhus Convention (1998) formuleert de rechten van burgers op informatievoorziening, participatie in besluitvorming en toegang tot de rechter in milieukwesties.⁸

Volgens genoemde verdragen gelden voor bedrijven de volgende grondbeginselen:

- het beginsel van preventieve actie
- het voorzorgsbeginsel⁹
- aanpak van milieuschade bij de bron
- het beginsel dat de vervuiler betaalt¹⁰
- openbaarheid van milieu-informatie.

2.3 Economische aspecten

Naast de zorg voor de sociale en ecologische effecten van ondernemingsactiviteiten worden ook de economische aspecten in toenemende mate onderdeel van het MVO-discours. Anders dan voor het sociale en ecologische domein bestaat voor economisch gedrag in internationaal verband nauwelijks een gemeenschappelijk referentiekader. Op enkele terreinen bestaan duidelijke internationale afspraken (corruptie, mededinging, belastingen). Op andere terreinen zijn normen in ontwikkeling vanuit de praktijk van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het gaat hier onder meer om inkoop- en handelsvoorwaarden en eerlijke winstdeling in productieketens.

Inkoop- en handelsvoorwaarden

Materiële condities voor verantwoord producentengedrag vereisen normen voor inkoop- en handelsbeleid van bedrijven die internationaal uitbesteden, zoals:

- een prijsbeleid dat recht doet aan de sociale en ecologische kwaliteit van geleverde producten en diensten
- eerlijke contracten op basis van de Unidroits conventies¹¹
- verantwoorde leveringstermijnen ter voorkoming van extreme werkdruk en daarmee gepaard gaande druk op arbeidsrechten
- continuïteit in de handelsrelatie met meerjarige contracten om toeleveranciers economische zekerheid te bieden
- verkorting van de handelsketen ter vermindering van transactiekosten voor toeleveranciers
- bescherming van de positie van kleine producenten.

Corruptie

Ondernemingen dienen zich te onthouden van omkoping en corruptie. Belangrijk om hier specifiek te benoemen is het OESO Verdrag tegen Omkoping van Buitenlandse Ambtenaren in Internationale Zakelijke Transacties uit 1992. Dit verdrag is in Nederland in nationale wetgeving verankerd in een verbod op omkoping van buitenlandse overheidsfunctionarissen.

Mededinging

Misbruik van dominante marktposities en handels- en concurrentiebeperkende afspraken beperken een eerlijke verdeling van winsten en de marges van markt- en ketenpartijen. Bedrijven dienen zich bij vrijhandel en vrije markt te houden aan regels die eerlijke kansen bieden aan alle marktpartijen. Hoofdstuk IX van de OESO-Richtlijnen, de UNCTAD Modelwet inzake Mededinging (2004), de UNCTAD Multilateraal Overeengekomen Principes en Richtlijnen ter Preventie van Handelsbeperkende Praktijken (1980)¹² en artikel 81 van het EU-Verdrag¹³ noemen als basisvoorwaarden voor eerlijke mededinging:

- preventie van concentratie en marktdominantie
- verbod op concurrentiebeperkende afspraken zoals prijsafspraken, vaststellen quota's, afstemming aanbestedingen en marktverdeling.
- geen oneigenlijk gebruik of misbruik van aan specifieke voorwaarden gebonden belastingvoordelen, zoals de verhuizing van een bedrijf op het moment dat de periode van belastingvoordelen is afgelopen.

Belastingen

Ontwikkelingslanden lopen veel geld mis door problemen met interne verrekenprijzen en belastingvrijstelling. Bedrijfsverantwoordelijkheden die hieruit voortvloeien zijn:

- belastingafdracht in het land waar de bedrijfsactiviteiten werkelijk plaatsvinden en winsten werkelijk gerealiseerd worden
- geen 'transfer pricing': prijsmanipulatie aan de grens om belasting of handelstarieven te ontwijken
- geen onderkapitalisatie: wegsluizen van de winsten door een dochterbedrijf in de vorm van rentebetalingen aan een ander dochterbedrijf elders
- geen belastingontwijking door uitstel van betalingsverplichtingen of het bedingen van uitzonderlijke belastingvoordelen

**OPERATIONELE
MVO-
PRINCIPES**

Hoofdstuk 3 Operationele MVO-principes

In het internationale MVO-debat en in de praktijk bestaat een groeiende consensus over het hierboven beschreven normatieve kader. De discussie spitst zich nu meer toe op de vraag hoe deze principes kunnen worden geïmplementeerd en geïntegreerd in ondernemingsactiviteiten. Dat kan pas met specifiek ondernemingsbeleid, inrichting van managementsystemen en uitvoeringsplannen en vaststelling van de verantwoordelijkheden. De maatschappelijke organisaties in het MVO Platform hebben afzonderlijk en gezamenlijk waardevolle ervaringen opgedaan in de ontwikkeling van systemen voor monitoring, certificering en verificatie van MVO-normen, vaak op product- of sectoraal niveau. Zij hebben een aantal algemeen geldende uitgangspunten geïdentificeerd die essentieel zijn voor een effectief en geloofwaardige implementatie MVO-beleid.

3.1 Multistakeholderbenadering

Het principe van de multistakeholderbenadering is een essentiële voorwaarde voor de geloofwaardigheid en effectiviteit van MVO-beleid. Identificatie van alle relevante belanghebbenden en de mate van hun betrokkenheid en invloed vormen een van de belangrijkste aandachtspunten. Bij de formulering, uitvoering en externe controle van het MVO-beleid moeten werknemers, lokale gemeenschap, toeleveranciers, individuen, relevante belangengroepen en maatschappelijke organisaties betrokken zijn.

3.2 Ketenbenadering

De internationale productie- en toeleveringsketens worden steeds complexer door toenemende uitbesteding van productieprocessen en andere bedrijfsactiviteiten. Tot uitbesteding wordt vaak besloten uit een oogpunt van kostenbesparing en risicospreiding. Juist daarom moeten bedrijven extra alert zijn op mogelijke schendingen van MVO-normen in hun productie- en handelsketens. Het MVO Platform vindt

dat ketenverantwoordelijkheid hier centraal moet staan. Ketenverantwoordelijkheid betekent dat een onderneming al het mogelijke doet om in de gehele keten verantwoord ondernemen mogelijk te maken, te bevorderen en uit te voeren.

3.3 Operationalisering van MVO

Formulering en implementatie van MVO-beleid en de integratie daarvan in de bedrijfspraktijk kunnen in een aantal stappen verlopen. Op de eerste plaats moet de verantwoordelijkheid voor MVO verankerd zijn in het bestuur van de onderneming. MVO kan voorts vorm worden gegeven met risico- en effectanalyses, expliciet beleid, interne controle en managementsystemen, onafhankelijke verificatie, verslaglegging en verantwoording. Deze stappen zijn noodzakelijk om garanties in te bouwen dat het beleid wordt nageleefd en dat de onderneming geloofwaardig is.

Ondernemingsbestuur

Effectief en transparant ondernemingsbestuur is noodzakelijk voor het goed functioneren van een onderneming en het vertrouwen daarin van derden.

Een ondernemingsbestuur dat ook op MVO is toegesneden is hiervoor een noodzakelijke voorwaarde. Dit bestuur moet erop toezien dat MVO-taken en -verantwoordelijkheden expliciet worden opgenomen in het beleid en dat mechanismen en beheerssystemen worden ontwikkeld die een relatie van wederzijds vertrouwen bevorderen tussen onderneming en de samenleving waarin zij actief is.

Risico- en effectanalyse

Een onderneming moet zich informeren over de situatie in een bepaald land, regio en/of sector en over de effecten van haar activiteiten in de keten en/of de gemeenschap zodat de bedrijfsvoering zo wordt ingericht dat MVO-normen nageleefd kunnen worden. Met een gedegen risico- en effectanalyse kunnen prioriteiten gesteld worden en kan worden aangegeven welke MVO-risico's met name relevant zijn, hoe ze voorkomen kunnen worden of welk plan ontwikkeld dient te worden om zo spoedig mogelijk te komen tot naleving van de normen.

Opstellen van beleid: gedragscodes en sectorale initiatieven

De verantwoordelijkheid die een onderneming neemt voor MVO moet blijken uit het beleid dat is geformuleerd in een gedragscode en plan van aanpak. Om wildgroei van gedragscodes en zelf-definiëring te voorkomen, kan dit het beste worden gerealiseerd in een bedrijfsoverstijgende aanpak, door op sectoraal of productniveau afspraken te maken met de gehele bedrijfstak en in samenwerking met relevante stakeholders.

Implementatie: managementsysteem, interne monitoring

Een onderneming wil allereerst zelf controleren of ze zich houdt aan haar MVO-beleid, de doelstellingen en het uitvoeringsplan. Zoals dat ook bij kwaliteits- en milieuzorgsystemen gebruikelijk is bestaat een managementsysteem uit een geformuleerd ondernemingsbeleid met daaruit afgeleide procedures voor conformiteit aan de gestelde normen en uit procedures gericht op zelfcontrole zodat de onderneming kan aantonen óf en in hoeverre zij handelt conform de gestelde normen

en welke corrigerende maatregelen zij uitvoert om mogelijke discrepanties op te heffen.

Externe controle

Een onafhankelijk verificatieproces is het sluitstuk van een effectief ingevoerd MVO-beleid. De kwaliteit, het nut en de geloofwaardigheid van de inspanningen van de onderneming en haar daartoe ontwikkelde managementsystemen en processen worden verhoogd door onafhankelijke toetsing van zowel de MVO-aanpak als de resultaten daarvan. Onafhankelijke verificatie is geen puur technische aangelegenheid waarvoor het inschakelen van een of meer experts voldoende is. Het gaat erom dat alle direct betrokkenen, zoals de werknemers of de plaatselijke gemeenschap, in staat zijn het MVO-beleid te toetsen aan de praktijk. De onafhankelijke verificatie behoort uitgevoerd te worden door een organisatie die niet aan het bedrijf verbonden is en die het vertrouwen geniet van alle relevante stakeholders.

Transparantie en rapportage

Van een onderneming mag worden verwacht dat zij transparant is over haar beleid en verantwoording aflegt over haar prestaties op MVO-gebied. Centrale uitgangspunten voor transparantie en rapportage zijn:

- de rapportage is relevant, begrijpelijk, juist, volledig en evenwichtig in weergave. Verder zijn van belang: toereikende toelichting, vergelijkbaar in de tijd, vergelijkbaar met gelieerde bedrijven (dochterondernemingen en toeleveranciers), actualiteit en tijdigheid¹⁴
- informatievoorziening zoals achtergrondinformatie bij een label of keurmerk en voorlichting
- openbaarmaking van gegevens en consultatie
- recht op informatie voor stakeholders, zoals consumenten, over herkomst en productiewijze van de producten en diensten.

Klachtenprocedure

Bij de uitvoering van het MVO-beleid worden kanalen ter beschikking gesteld voor klachten van werknemers, consumenten en andere belanghebbenden om te allen tijde melding te kunnen maken van mogelijke schendingen van MVO-normen.

Het leveren van informatie over het functioneren van de onderneming mag niet leiden tot disciplinaire maatregelen, ontslag of discriminatie. Ondernemingen behoren daarom heldere en doeltreffende procedures te hanteren voor de behandeling van klachten van werknemers, consumenten en andere belanghebbenden en mee te werken aan een eerlijke en snelle oplossing van geschillen zonder daartoe nodeloze kosten, lasten of andere barrières op te werpen.

Eindnoten

- 1 United Nations (UN), General Assembly resolution 217 A (III), 10 December 1948, "Universal Declaration on Human Rights", <http://www.un.org/Overview/rights.html>; International Labour Organization, ILOLEX database of International Labour Standards, <http://www.ilo.org/ilolex/english/convdisp1.htm>; United Nations, U.N. Conference on Environment and Development, June 1992, "Rio Declaration on Environment and Development", http://www.unep.org/Documents_multilingual/Default.asp?DocumentID=78&ArticleID=1163
- 2 Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Revision 2000, "OECD Guidelines for Multinational Enterprises", <http://www.oecd.org/dataoecd/56/36/1922428.pdf>; International Labour Organization (ILO), November 1977, "Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy", <http://www.ilo.org/public/english/employment/multi/download/english.pdf>
- 3 United Nations, U.N. Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights resolution 2003/16, August 2003, "Draft Norms on the Responsibilities of Transnational Corporations and Other Business Enterprises with Regard to Human Rights", <http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/64155e7e8141b38cc1256d63002c55e8?OpenDocument>
- 4 Zie <http://www.un.org/millenniumgoals/>
- 5 Als richtlijn gelden de beginselen van de UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials (1979) en de Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials (1990), http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/h_comp43.htm
- 6 United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 1999, "Guidelines for Consumer Protection (as expanded in 1999)", [en.pdf#search=%22UN%20Consumer%20Guidelines%22](http://www.un.org/esa/sustdev/publications/consumption_en.pdf#search=%22UN%20Consumer%20Guidelines%22)
- 7 Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna (1973), het Cartagena Protocol on Biosafety (2000), de Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants (POP's uit 2001), de Rotterdam Convention on Prior Informed Consent (PIC's uit 1998) en de OECD Guidelines for Multinational Enterprises. Inmiddels bestaan zo'n 200 multilaterale milieuvverdragen die het beleids- en juridische raamwerk op het gebied van milieu definiëren. Deze verdragen dateren van voor en na de klimaatconferentie in Rio de Janeiro in 1992.
- 8 UNECE Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention). <http://www.unece.org/env/pp/> en Principle 10 Rio Declaration.
- 9 Principle 15 Rio declaration.
- 10 Principle 16 Rio declaration.
- 11 Nederland heeft de Unidroit Conventies ondertekend, waaronder de Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods, <http://www.unidroit.org/english/conventions/c-ulis.htm>
- 12 United Nations, UNCTAD, 1980, "The Set Of Multilaterally Agreed Equitable Principles And Rules For The Control Of Restrictive Business Practices", <http://r0.unctad.org/en/subsites/cpolicy/docs/CPSet/cpset.htm>
- 13 Europese Gemeenschap, 1958, "Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (Geconcolideerde versie Nice)", <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12002E081:NL:HTML>
- 14 Momenteel is een veel gebruikte standaard voor verslaglegging het Global Reporting Initiative (GRI), zie <http://www.globalreporting.org>

**HET MVO
PLATFORM**

Colofon

Titel MVO Referentiekader

Datum Augustus 2007 (tweede druk)

Tekst MVO Platform

Ontwerp Annelies Vlasblom

Editor PlaatsTaal Tekstbureau, Arthur Olof

Illustratie Olivier Rijken

Druk RS Drukkerij BV

ISBN 978-90-71284-13-7

Coördinatie MVO Platform Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam
Tel +31 (0)20 639 12 91
Fax +31 (0)20 639 13 21
www.mvoplatform.nl
info@mvoplatform.nl

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt met subsidie van het Ministerie van VROM (SMOM) en het Ministerie van Buitenlandse Zaken

